

BO LUNDGREN:

Skattepolitiskt systemskifte

Den nya regeringens skattepolitik är en kraftfull signal om att ett ekonomiskt-politiskt systemskifte inletts i Sverige. I detta är strategiska skattesänkningar både mål och medel.

Det måste vara en målsättning att sänka det totala skattestrycket åtminstone ner till vad som skulle kunna kallas en högre EG-nivå.

I Sverige har sedan länge den offentliga sektorn – med sina monopol – vuxit sig allt större på den privata konkurrensutsatta sektorns bekostnad. Det har i sin tur lett till rekordhög skatter. Sedan den nya regeringen trädde till efter valet har ett systemskifte inletts med syfte att återföra Sverige till den marknadsekonomiska familjen, även i sektorer som traditionellt styrts på ett planekonomiskt sätt – vården, barnomsorgen och skolan för att nämna några exempel.

Sveriges grundläggande ekonomiska problem är till övervägande del strukturella. Under alltför lång tid har de privata, konkurrensutsatta, sektorerna krympts för att ge utrymme åt de offentliga systemens tillväxt. Detta orsakade ett växande skattestryck. Skattekvoten uppgick 1990 till 56,1 procent av BNP, den industrialiserade världens högsta. Det måste vara en målsättning att sänka det totala skattestrycket, åtminstone ner till vad som skulle kunna kallas en högre EG-nivå under 1990-talet.

En sådan politik har redan inletts. 1992 väntas skattekvoten uppgå till 52,9 procent. För de kommande åren har regeringen aviserat sänkningar på ungefär 10 miljarder kronor årligen.

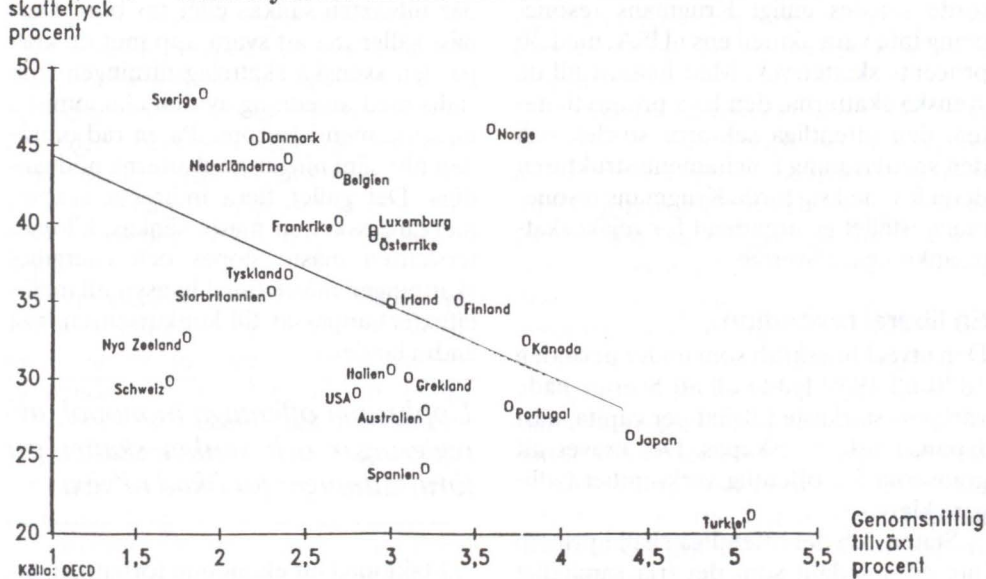
Det är inte förvånande att de snedvridningar de offentliga monopolerna, transfereringarna och de höga skatterna leder till, har dämpat Sveriges ekonomiska utveckling.

Förutsättningar för ökad tillväxt

Det kan i detta sammanhang vara intressant att fundera över vilka institutionella faktorer som är grundläggande för ekonomisk tillväxt och vilken betydelse dessa egentligen har. Professor Gerald W Scully

Bo Lundgren är skatteminister.

Skattetryck och tillväxt i 23 OECD-länder 1970–1990

vid University of Texas har i uppsatser och artiklar publicerade i bl a *Journal of Economic Growth* visat att ekonomisk tillväxt är intimt förknippad med graden av frihet, såväl i ekonomiska som politiska hänseenden.

I en omfattande undersökning av 115 ekonomier under perioden 1960–80 har Scully funnit att nationer med hög grad av ekonomisk och politisk frihet har en genomsnittlig årlig BNP-ökning som är tre gånger större än i länder med slutna politiska system där bl a äganderätten inte respekteras och där marknadens roll i varierande utsträckning övertagits av staten.

Slutsatsen måste vara att uppbrutna offentliga monopol, avregleringar och sänkta skatter ger förutsättningar för ökad tillväxt också i den svenska ekonomin. Det går inte att hävda att alla skattesänkningar med automatik är direkt tillväxtfrämjande. Det lär inte bli högre till-

växt till följd av en alkoholskattesänkning. Diagrammet visar ändå att det finns ett samband mellan skattetryck och tillväxt.

Detta samband må vara en grov approximation men visar ändå hur ett högt skatteuttag och stora skatteklivar snedvrider prissignaler och incitamentsstruktur och således skadar ekonomins tillväxtpotential på lång sikt.

Den amerikanske ekonomen Paul Krugman, ofta citerad som motståndare till skattesänkningar och förespråkare för en stor och aktiv offentlig sektor, menar i sin bok "The age of diminished expectations" (1990) att "givet att det största problemet med den amerikanska ekonomin är låg produktivitet, är det svårt att argumentera för skattehöjningar som kan minska incitamenten, även om några skapar sig stora förmögenheter trots ringa motprestation".

Den typ av skattehöjningar som genom

åren gett det höga svenska skattetrycket, torde således enligt Krugmans resonemang inte vara aktuell ens i USA, med 30 procents skattetryck. Med hänsyn till de svenska skatterna, den låga produktiviteten, den offentliga sektorns storlek och den snedvridning i incitamentsstrukturen detta för med sig torde Krugmans resonemang istället ge argument för rejäla skattesänkningar i Sverige.

En liberal revolution

Den utvecklingskraft som under perioden 1870 till 1970 ledde till att Sverige hade världens starkaste tillväxt per capita, näst Japan, måste återskapas. Det kräver att gränserna för offentlig verksamhet tydligare klargörs.

Staten och det offentliga skall i princip inte göra sådant som det fria samhället kan göra bättre eller lika väl. Det gäller industriproduktion såväl som barnomsorg, sjukvård och utbildning. Med svenska mått innebär en sådan ändring av politikens inriktning en, i ordets verkliga bemärkelse, liberal revolution.

Under hösten har regeringen inlett denna process. I det budgetförslag som regeringen presenterade i början av januari i år redovisas strukturförändringar i de offentliga systemen som också ger besparingar för helåret 1993 på hela 27 miljarder kronor – något som hittills aldrig inträffat i ett land där de offentliga utgifterna ökat nära nog slentrianmässigt.

Jämfört med 1991 har skattesänkningar på 15–17 miljarder kronor genomförts 1992 och just nu planeras för de skattesänkningar som skall genomföras de kommande åren. I årets finansplan anges utrymmet till ca 10 miljarder per år fram till mitten av 1990-talet.

I första hand måste de skatter som skapar tillväxten sänkas eller tas bort. Därnäst gäller det att svara upp mot de krav på den svenska skattelagstiftningen som ställs med anledning av den ekonomiska integrationen i Europa. På en rad områden blir sänkningar av skatterna nödvändiga. Det gäller flera indirekta skatter; mervärdesskatten måste sänkas, kilometerskatten måste slopas och energibeskattningen måste (med hänsyn till miljöeffekter) anpassas till konkurrensen från andra länder.

Uppbrutna offentliga monopol, avregleringar och sänkta skatter ger förutsättningar för ökad tillväxt.

I takt med att ekonomin förbättras under 90-talet, blir det möjligt att genomföra ytterligare generella skattesänkningar som ökar medborgarnas valfrihet.

Under mars månad presenterades två viktigare rapporter som visar behovet av skattesänkningar inför EG-medlemskapet. Slutsatserna i båda rapporterna, liksom i SNS-rapporten från januari, är klar. Såväl de indirekta skatterna som kapitalinkomstskatterna måste sänkas om vi skall kunna ta tillvara de möjligheter som ett framtida EG-medlemskap erbjuder.

Oansvarig oppositionspolitik

Mot bakgrund av det ekonomiska läget och behovet att gå till grunden med strukturproblemen i svensk ekonomi; framstår den socialdemokratiska motbudgeten som ett tydligt exempel på en oansvarig oppositionspolitik. Socialdemokraterna återgår till gammal retorik om orättfärdig skattepolitik och orättvisa fördelningsf-

fekter utan hänsyn till att fördelning förutsätter att det finns något att fördela.

Man vill fortsätta den socialdemokratiska politik som drivit riskvilligt kapital och idoga entreprenörer ur landet. Genom den socialdemokratiska skattemotionen skulle skattetrycket komma att höjas med nästan 10 miljarder kronor. Den politiken är det verkliga hotet mot välfärden.

Förmögenhetsskatten vill socialdemokraterna återinföra eftersom ett avskaffande skulle innebära "ett omotiverat gynnande av ägare av stora förmögenheter" och "ett fördelningspolitiskt oacceptabelt gynnande av personer med stora förmögenheter och därmed stor skattebetalningsförmåga".

Däremot vill man reformera förmögenhetsskatten genom en omfattande breddning av skattebasen och sänka skattesatser enligt ett gammalt förslag som finns redovisat mera grundligt i en departementspromemoria från 1990. Kort sagt skulle förslaget öka skatten på arbetande kapital och minska den på placeringskapital.

Detta är givetvis fullkomligt fel medicin för Sverige. Enligt ekon dr Hans Lindkvists undersökningar (Ekonomisk debatt 7/91) skulle detta förslag verka menligt på skatteintäkterna och samhällsekonomin "dels genom att förmögenhetsskatteintäkterna långsiktigt skulle minskas, dels genom att många av dem som visat sig kapabla att skapa sysselsättning och tillväxt i samhället skulle lämna landet".

Det skulle vara intressant att någon gång få höra Allan Larsson, Ingvar Carlsson eller Mona Sahlin förklara på vilket sätt en skatt som driver företagande och

sysselsättning ur landet är mera fördelningspolitiskt acceptabel än en politik som syftar till tillväxt, valfrihet och nya arbetstillfällen.

Lindkvists undersökningar visar att nuvärdet av skattebortfallet uppgår till minst 75 procent av nuvärdet av statens totala förmögenhets- och arvsskatteintäkter. Till detta skall läggas de samhällsekonomiska kostnaderna för den "brain drain" som uppstår när dugliga entreprenörer lämnar landet och tar sina idéer, sitt kapital och sina arbetstillfällen med sig.

Flera andra skattehöjningar som socialdemokraterna föreslår skulle få liknande konsekvenser. Så vill man omedelbart återinföra skatt på arbetande kapital och menar att arvsskatten liksom kapitalinkomstbeskattningen borde återgå till det som gällde tidigare.

Attraktivt för utländska investerare

Den svenska kapitalinkomstbeskattningen har ur internationell synvinkel länge varit för hög. Detta har tillsammans med annan beskattning av kapital bidragit till att göra Sverige mindre attraktivt för såväl inhemskt som utländskt kapital. Dessutom försvårar och hämmar en hög beskattning på detta område hushållssparandet – något som är avgörande för såväl tillväxten som den enskildes personliga trygghet och valfrihet. Genom att sänka kapitalinkomstskatten från 30 procent ner till 25 procent från 1993 stimulerar regeringen sparandet, samtidigt som låntagande motverkas. Det förbättrar möjligheterna att hålla nere räntenivån genom att kapitaltillgången ökar. Därmed förbättras investeringsförutsättningarna. Det gör det också mera intressant för utländska investerare att söka sig till Sverige.

Den svenska bolagsskatten är numera mycket konkurrenskraftig. En nyligen publicerad OECD-rapport, "Taxing Profits in a Global Economy", OECD, december 1991, visar Sveriges attraktiva företagsbeskattning. Det är för oss en extra poäng att konstatera att den nuvarande bredbasiga bolagsbeskattningen med låga formella skattesatser överensstämmer med en moderat riksdagsmotion från 1985.

Tabellen visar genomsnittliga skatteki- lar för internationella direktinvesteringar till olika OECD-länder. (Ovägda genom- snitt. Gemensam inflationstakt, tillgångs- struktur och genomsnittlig finansierings- mix. Realränta = 5 %. Enbart bolags- skatt. Procentenheter.)

Australien	3,2	Japan	3,1
Österrike	2,1	Luxemburg	2,5
Belgien	1,8	Nederländerna	2,1
Kanada	3,4	Nya Zeeland	4,7
Danmark	2,2	Norge	1,6
Finland	2,3	Portugal	2,9
Frankrike	2,9	Spanien	3,1
Tyskland	1,4	Sverige	1,4
Grekland	2,5	Schweiz	2,0
Island	4,2	Turkiet	3,2
Irland	1,8	Storbritannien	2,0
Italien	2,2	USA	2,5

Genomsnitt 2,5

Som framgår av tabellen har Sverige mycket förmånliga skattevillkor för inter- nationella direktinvesteringar. Med beak- tande av svensk bolagsskatt, utländska bolagsskatter och dubbelbeskattningsav- talen är Sverige, vid sidan av Tyskland, det *mest* förmånliga landet för utlandsin- vesteringar. Den svenska bolagsskatte- strukturen är den dominerande faktorn bakom detta.

Vägs även ägarskatterna in i resone- manget blir Sveriges situation en annan och sämre. På grund av våra jämförelsevis höga kapitalinkomstskatter försvåras riskkapitalbildningen och därmed förlo- ras många chanser till investeringar i ett annars alltmer konkurrenskraftigt före- tagsklimat.

Genom den socialdemokratiska skattemotionen skulle skattetrycket komma att höjas med nästan 10 miljarder. Den politiken är det verkliga hotet mot välfärden.

Systemskiftet har inletts

Den nya regeringens skattepolitik är en kraftfull signal om att ett ekonomiskt-po- litiskt systemskifte inletts i Sverige. I detta är strategiska skattesänkningar både mål och medel.

Skattesänkningarna är medel för att skapa förutsättningar för tillväxt. Skatte- sänkningar är också nödvändiga om vi skall kunna utnyttja de fördelar som ett framtida EG-medlemskap ger oss fullt ut. Skattesänkningarna är också ett mål i sig för en politik som syftar till att människor skall ha rätten att bestämma över en så stor del som möjligt av sina egna arbetsin- komster.

När vi så småningom har sänkt skatte- som syftar till tillväxt och förutsätts av EG-medlemskapet, kommer det att upp- stå en allt starkare ideologisk debatt i Sve- rige om skatterna och friheten — om med- borgarnas rätt att själva besluta över sina inkomster. I den debatten måste vi mode- rater stå väl förberedda som det liberala alternativet i svensk skattepolitik.